

Országos szakmai ajánlás a tanítóképzés számára

ÉLŐ IDEGEN NYELV KÉPZÉSI TERÜLET

„Az élő idegen nyelv műveltségi terület céljait korunk emberének kommunikációs igényei határozzák meg, összhangban az Európa Tanács ajánlásaival. Az élő idegen nyelvek ismerete elengedhetetlen a világ dolgaiban való megbízható tájékozódáshoz; a felelős, szabadon meghozott döntésekhez; a munkaerőpiacon való boldoguláshoz; a nemzetközi kommunikációba való bekapcsolódáshoz; saját és más kultúrák értékeinek megértéséhez és megbecsüléséhez.” (110/2012. (VI. 4.) Korm. rendelet a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról. a továbbiakban: NAT).

Szakmai ajánlásunk célja,

hogy állásfoglalásunkkal, javaslatainkkal segítsük a megújuló pedagógusképzést az élő idegen nyelv műveltségterületi és a nemzetiségi szakirányú tanító képzésben, támogassuk annak minél több perspektívából átgondolt újjáalakítását. Tanítóképzésben részt vevő oktatóként közös célunk, hogy a megváltozott köznevelési környezetbe jól illeszkedő pedagógusképzési programok, tantervek jöjjenek létre, melyek a nevelési és oktatási célokon túl a XXI. század kihívásaira és trendjeire is választ tudnak adni.

Bevezetés: Helyzetfeltárás

Köznevelési környezet (idegen nyelvtanítás, két tanítási nyelvű oktatási forma, valamint nemzetiségi tanítás)

A NAT-ban megfogalmazott cél miszerint a „Az általános iskolai tanulmányok végeztével minden tanulónak legalább egy idegen nyelvből el kell jutnia a hatfokú európai skála második, A2 szintjére” vitathatatlanul igazolja az élő idegen nyelv műveltségterületi képzés hangsúlyos szerepét.

A NAT szerint az első idegen nyelv oktatását legkésőbb az általános iskola 4. évfolyamán kell elkezdni. Az is megfogalmazásra került azonban, hogy ha „az 1-3. évfolyam idegennyelv-oktatásában képzett pedagógus alkalmazása megoldható, és az iskola pedagógiai programja erre lehetőséget ad, az első idegen nyelv oktatása ezen évfolyamokon is megkezdhető.” Vagyis a megengedett kombinációs lehetőségek száma tág határok között mozog. A kigazdálkodható óraszám terhére több iskolában már első osztálytól, vagy akár második., ill. harmadik osztálytól indul idegennyelv tanítás. (Fontos kitétel, hogy biztosítani kell tudni, hogy az illető idegen nyelvet a felsőbb évfolyamokon is folyamatosan tanulhassák.) A kezdés tehát tarka képet mutat. Ennek megfelelően a kimenet is tarka és a közben megtett tanulási út is. - A kéttannyelvű, ill. nemzetiségi oktatás tovább gazdagítja ezt a sokszínűséget: kerettantervben leírtak alapján működik a német nemzetiségi nevelés-

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

oktatásban nyelvoktató, a bővített nyelvoktató és a kiegészítő nemzetiségi nevelés-oktatás, és anyanyelvű és kétnyelvű nemzetiségi nevelési-oktatási forma is. Valamint lehetőség van a NAT szerint idegen nyelvből emelt szintű oktatás megszervezésére is.

A munkaerő-piaci környezet (a műveltségterület oktatásának aktuális trendjei és kihívásai és ehhez kapcsolódóan a pedagógusképzés új kihívásai)

Örvendetes a fent leírt sokszínűség, de egyben azt is jelzi, hogy az idegen nyelvi oktatás megindítása az iskolák rendelkezésére álló munkaerőhöz kénytelen igazodni, ha van nyelvpedagógus szakember, el tudja indítani az iskola a kéttannyelvű, illetve a nemzetiségi oktatást. Az elkövetkezendő években biztos piaca van az idegen nyelvet, illetve második anyanyelvet tanítani tudó szakembereknek. A hazai piac bővülő igénye adott.

A képzést ehhez érdemes lenne vonzóbbá tenni, a pályát a nyelvet tudók számára is biztos megélhetést biztosító hivatássá tenni, hogy a nyelvtudással bírók ne az üzleti szektorban kamatoztassák tudásukat. A hazai képzési rendszer még nem hangolódott össze a piac megnövekedett igényével. Egyre erősebb a képzett pedagógus-munkaerő elszívása a végzett hallgatók köréből német és angolszász nyelvterületre. Sok németül és angolul jól tudó, idegen nyelvi műveltségterületi, vagy német nemzetiségi szakirányt végzett kolléga talál könnyedén állást kisgyermekkel, általános iskoláskorúakkal foglalkozó pedagógus szakemberként külföldön. Német nyelvterületen sok változás történt az elmúlt években az oktatáspolitikában, pl. az óvodaköteleesség bevezetése Németországban, a team-tanítás terjedése Ausztriában. Az angol nyelvtudással rendelkező pedagógusok iránt egész Európában nagy a kereslet.

A jelenlegi környezet, és az általa meghatározott rövid- és középtávú tervezés kívánja tehát a tanítóképzésben résztvevők létszámának bővítését, de hosszú távra tekintve is ugyanez az ésszerű: az Európai Unió már nem egy idegen nyelv tudását tekinti természetesnek, hanem kettőt. Ennek a feltételnek megfelel a hazai idegen nyelvet már első osztálytól tanító általános iskolák egy része: a nemzetiségi és kéttannyelvű iskolák óratervében már jó ideje megjelent a második idegen nyelv bevezetése felső tagozaton. Ezen iskolatípusoknak a népszerűsége egyre nő a szülők körében, a tanítási programjaira jelentkezők száma évről évre emelkedik. Képzőhelyként folyamatosan azzal szembesülünk, hogy egyre erősödő hiány van a munkaerőpiacon idegennyelvi végzettségű, a kéttannyelvű és nemzetiségi oktatásban- nevelésben dolgozni tudó óvodapedagógusból és tanítóból, illetve a szaktárgyat idegen nyelven is oktatni képes pedagógusból.

Országos egyeztetés a képző intézmények idegen nyelvi és nemzetiségi képzésben részt vevő szakembereivel

2014. október 17-én került sor az ELTE TÓK Idegen Nyelvi és Irodalmi Tanszékén az Élő Idegen Nyelv Műveltségi terület (Idegen Nyelvi és Nemzetiségi Műhely) „A tanítóképzés időszerű kérdései: Tartalmi és szerkezeti megújulás a XXI. század kihívásaira reagálva” címmel megrendezett országos műhelytalálkozója. A jelenlevők 13 felsőoktatási és az őket támogató gyakorló iskola képviselőiként vettek részt a fórumon. (PPKE BTK, DRHE, NYME-SEK, NYME-ACSJK, NYME Öveges Gyakorló Iskola, EJF, AVKF, PTE IGYK, KE, EKF Comenius Kar, KF TFK és ELTE TÓK). A műhelyben sor került a problémák feltérképezésére (frontális és kooperatív munkaformákban). Közös fejlesztési pontok keresése és irányvonalak kijelölése volt a cél. Az ott felvetett, valamint későbbi konzultációk során megismert javaslatokat, illetve az ELTE TÓK Idegen Nyelvi és

SZÉCHENYI 2020MAGYARORSZÁG
KORMÁNYAEurópai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Irodalmi Tanszéke által megfogalmazott ajánlásokat gyűjtöttük össze az alábbiakban.

Ajánlások és javaslatok az élő idegen nyelv műveltségi területi és a nemzetiségi szakirányú tanítóképzéshez

1. Az idegen nyelvi műveltségterületi és nemzetiségi szakirányú képzést folytató képzőhelyek státusza és elnevezése

Az idegen nyelvi műveltségterületi képzést folytató képzőhelyeken az idegen nyelvi és nemzetiségi szakirányú képzés jelenlegi státusza és elnevezése az intézményeket érintő integrációk, változások következtében nagyon széles skálán mozog: kar, központ, intézet, tanszék stb. Szerepük, megítélésük és jelentőségük is nagyon eltérő lett az elmúlt években (jellemzően a hallgatói és oktatói létszám függvényében). Közös platformként megemlíthető, hogy a többségük az Óvó- és Tanítóképzők Egyesülete Idegen Nyelvi és Nemzetiségi Tagozatának tagja. Az érettségizettek döntését nem könnyíti meg, ez a változó elnevezés: tapasztalatunk szerint sokszor nem tudják mi rejlik ezek mögött az elnevezések mögött, milyen végzettség is valójában, amit az adott intézményben megszerezhetnek. Javaslatunk, hogy a képző intézmények erősítsék önreklámozó tevékenységüket, tegyék markánsabbá és közismertté arculatukat.

2. A képzés alaptartalmának közös rögzítése

Az elnevezések sokszínűsége és a képzési tartalmak hasonlóan flexibilis volta számos előnyös tulajdonságot hordoz. Ezek megtartása mellett azonban megfontolásra érdemes a képzés alaptartalmának közös rögzítése az átjárhatóság és a transzparencia érdekében. Az általános iskolák kimeneti követelményeinél már megvalósult az egységesítés: mérceként a Közös európai referenciakeretben (KER) megadott nyelvi szintek és kompetenciák szolgálnak. Vagyis a KER-hez igazított standardizált szintelvárás van érvényben a nyelvtudás tekintetében. A képzőhelyeken is megfontolandó egy általános standard képzési tartalom, amely a meghatározott Képzési és Kimeneti Követelmények eléréséhez segíti a hallgatókat. Lehetne ez egy közös követelményrendszerű alapvizsga, vagy egy nyelvpedagógiai tartalmú szigorlat, illetve egy egységesített záróvizsga tétel sor a képzés megfelelő pontjain. A képzési hely földrajzi, személyi stb. adottságaiból adódó eltérő tartalmak gazdagíthatnák tovább a helyi arculatot és segítenék a hallgatókat, pedagógusjelölteket az országos intézménylista színes palettáján megtalálni az egyéni elképzeléseiknek megfelelő intézményt.

Megfontolásra érdemes lehet az egységesítés pl. formai és tartalmi követelmények tekintetében a minőségbiztosítás, az átjárhatóság és a transzparencia biztosítása miatt a következő területeken: idegen nyelven írt szakdolgozattal szemben támasztott elvárások az idegen nyelvi műveltségterületen és a nemzetiségi szakirányon, a záróvizsga fő elemei, évfolyamdolgozat, tematikus terv, próbavizsga, portfólió).

3. A hallgatói idegennyelvi kontaktóraszámok bővítése, a korábbi állapotok visszaállítása

A mintatantervi változások, az erősen lecsökkent óraszámok minden tanítóképző-helyen általános problémaként merülnek fel. A műveltségterületi képzés

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

feltételei jelentősen romlottak az elmúlt években, amelynek hatása idegen nyelven folyó pedagógusképzés esetében még érezhetőbben jelentkezik. A 2013. szeptembertől életbelépett új mintatanterv a 20 évvel ezelőtti képzéshez képest a választott műveltségi terület (VMT) idegen nyelvi óraszámokat kb. 1/3-ára csökkentette, miközben a képzési tartalmak – bár természetszerűleg némi változáson mentek át – mennyiségükben inkább növekedtek az egyre táguló interkulturális és multinacionális környezetben.

A hallgatók kimeneti szintjének fenntartása, kiváló (nyelv)pedagógusok kibocsátásának a biztosítása, a kívánatos tanulási eredmények (lásd LeO) elérése egyre nehezebben megoldható a folyamatosan csökkenő kontaktóraszámok mellett. Az idegen nyelvi műveltségterületen és a nemzetiségi szakirányú képzésben célnyelven folyik a szakmai stúdiumok oktatása (angol, német, szerb, francia nyelven) az ország tanítóképző intézményeiben.

4. A nemzetköziesítés erősítése

Az idegen nyelvi műveltségi területen hallgatókkal szembeni elvárás, hogy a bemeneti nyelvi szintjük B2 legyen. A képzés 4 éve során a kizárólag célnyelven zajló oktatás az egyik garancia a hallgatók megfelelő szintű kimeneti nyelvtudásának biztosítására. De ez teszi lehetővé az egyre növekvő számú külföldi vendéghallgató fogadását is (lásd Erasmus mobilitási programban érkező német és angol anyanyelvű, valamint ezen nyelveken órát hallgató egyéb régiókból érkező hallgatók részvétele az idegen nyelven folyó képzésekben.) A célnyelvűség mint kritérium összhangban áll a NAT-tal, miszerint az élő idegen nyelv órán az „órai kommunikáció és tevékenység a célnyelven történjen” az általános iskolában is, természetszerű, hogy a képzés során is így legyen.

Ilyen célnyelven oktatott szaktárgy többek között a tantárgypedagógia (általános didaktika), a tantárgyakhoz kapcsolódó szakmódszertanok a kétnyelvi modulokban és a nemzetiségi szakirányon (környezetismeret- ének-zene-, testnevelés, vizuális nevelés). Továbbá, a szintén célnyelvű gyermekirodalom, a nyelven oktatott irodalmi stúdiumok, a kétnyelvűség tantárgy, a célnyelv nyelvtana, fonetika, országismeret, stb. A szakórák és a vizsgák, a szigorlatok, diplomamunkák az egynyelvűség princípiuma jegyében garanciát nyújtanak a tartalmak és a nyelv mint keret egyaránt sikeres elsajátításához. Így szavatolható a sikeres nyelvelsajátítás a pedagógusjelöltek számára, valamint az alkalmazható, magas szintű célnyelvi – általános és pedagógiai szaknyelvi, valamint két-nyelvi képzések esetén egyes közismereti tárgyakhoz kapcsolódó szaknyelvi – és szakmódszertani kompetenciák megszerzése.

Mind ezt a jelenlegi csekély óraszám mellett egyre nehezebb biztosítani.

5. Az idegen nyelvi műveltségterületi és nemzetiségi hallgatók szakdolgozata

Ajánlásunk szerint, az idegennyelvi, nemzetiségi és kétnyelvi képzésben résztvevő hallgatók számára kötelező követelménnyé érdemes tenni a célnyelven elkészített szakdolgozatot a kimeneti minőség biztosítása érdekében.

A témavezető oktatók óraszámába ebben az esetben javasoljuk a szakdolgozati konzultációt megjeleníteni a heti óraszámokban, hiszen a célnyelvű szövegek a szakmai tartalomtól kívül nyelvi lektorálási munkákat is igényelnek.

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

6. Az idegen nyelvi tanítási gyakorlati képzés óraszámának emelése

Megemlíthető ehelyütt még a gyakorlati képzés óraszámának csökkenése is, ahol a képzés szintéziseként valós nyelvhasználat és a pedagógiai munka gyakorlati készséggé válása kell hogy megvalósuljon.

Javasoljuk az idegen nyelvi műveltségterületi és a nemzetiségi szakirányú képzés óraszámának áttekintését, és a nyelvi sajátosságok miatti újragondolását és bővítését a minőség megőrzése céljából, illetve hogy képes legyen a képzés kielégíteni a növekvő munkaerő-piaci, társadalmi, oktatáspolitikai igényeket és elvárásokat

7. A szakmai továbbképzések struktúrájának átgondolása

Az idegen nyelvi műveltségterületi képzés és a nemzetiségi képzés óraszámainak visszaállítása (azaz jelentős emelése) garantálná a képzésben még bent lévő, illetve a kikerülő végzett tanítók mélyebb, magabiztosabb szakmai felkészülését. A már pályán lévő kollégák jelenleg is a továbbképzéseken folyamatosan frissítik szakmai tudásukat, valamint jó alkalom ez a tapasztalatcserére is. Ha a képzés maga azonban már ezeket a tartalmakat is közvetíteni tudná kellő időkeretben, amit most a továbbképzéseken sajátíthatnak el a már régebben a pályán lévő kollégák, a továbbképzések is átgondolhatók, átstrukturálhatók lehetnének: a pedagógus életpálya modell emelt szintjein lévő kollégák is bekapcsolódhatnak a multiplikatorképzésbe. Számukra ehhez megfelelő képzési modulok kidolgozására lenne szükség.

8. Szakképzett iskolai mentorok képzése

A gyakorlati képzés további színvonalának erősödését és az elméleti képzés során elsajátított ismeretek gyakorlati szintézisét szolgálná továbbá a kooperáció megteremtése, ill. a már meglévő kapcsoltok kiszélesítése az összefüggő külső tanítási gyakorlatokat befogadó iskolákkal. Szakképzett iskolai mentorok képzése garantálná a gyakorlati képzés további stabilizálását, amit posztgraduális képzésként a képzőhelyek láthatnának el. A gyakornoki rendszer bevezetése is szükségessé teszi a szakképzett mentorok biztosítását az iskolákban.

9. A hallgatói keretlétszám bővítése

A szűkülő hallgatói létszám több képzőintézményben is jelentős probléma az utóbbi években. Van tanítóképző intézmény az országban, ahol csak 1-2 hallgató tanul az adott műveltségi területen egy-egy évfolyamon, máshol egyáltalán nem indul a képzés, mert a műveltségterület indítása minimum létszámhoz kötött, ezért csak meghatározott időközökben, pl. minden második évben lehet egyes képzések – köztük a nyelvi műveltségterületek – közül is választania a jelentkezőknek. A munkaerőpiacon hiány mutatkozik egyes régiókban az idegen nyelvi műveltségterületi és nemzetiségi szakirányú pedagógusoknál, miközben éppen az ő képzésük szűkül.

A tanító pálya az utóbbi idő pedagógus életpályamodelljének hatására bár összességében javuló elismertségnek és népszerűségnek örvend, ez a tendencia nem tükröződik az általános iskolába készülő idegen nyelven beszélő pedagógusjelöltek körében. Aki legalább B2 vagy C1 szinten bírja érettségikor a nyelvet, zömében más felsőoktatási intézménybe jelentkezik a később remélt jóval magasabb bérezés, presztízs és életszínvonal reményében. A nyelvtudással rendelkező és a

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

célnyelven oktató kollégák bérrendezésekor megfontolásra ajánljuk a nyelvhasználat külön díjazását a képző intézményekben és az iskolákban egyaránt.

10. A tanítóképzés helyének, szerepének erősítése a az idegen nyelvi műveltségterület és a nemzetiségi és a kétnyelvi tanítóképzésben a felsőoktatásban

A tanítóképző intézmények oktatói körében kérdésként fogalmazódott meg, hogy az egységes tanárképzésben hol kap helyet, szerepet a tanítóképzés. A műveltségterületi képzésben végzett tanítók módszertani felkészültsége, nyelvtanítási gyakorlata, osztálytermi módszerei eltérnek a nyelvszakos tanároktól. A tanítóképzésben a hallgatók speciálisan a 6-12 éves korosztály számára kidolgozott elméleti és gyakorlati képzésen vesznek részt. Ennek során olyan pedagógiai, pszichológiai, nyelvpedagógiai, módszertani elméleti tudást, és a tanítási gyakorlatokon olyan tapasztalatokat szereznek, ami csak ennek a képzésnek a sajátja. Az alsó tagozatos tanulók célcsoportja sajátos, csak erre a korosztályra alkalmazható módszertani repertoárt kíván. Nem véletlen, hogy népszerűtlen a tanárok körében az alsó tagozatba való „letanítás”. Nem elegendő jó nyelvtudással bírni, a korosztály-specifikus képzettség hiányában nem biztosítható a tanulók eredményessége, nehezen érhető el az örömteli tanulás élménye. A tanulók motiválása ebben az életkorban a későbbi élethosszig tartó tanulási kedv záloga! Felmérések bizonyítják, hogy a „tanítóképzés során kialakul a tanító és a nyelvpedagógus tapasztalat egymásra épülése, ami a munkába állással elmélyül. Az adatok alapján a nyelvpedagógus tanítók és szaktanárok osztálytermi gyakorlatának a különbsége a tanításban eltöltött évek során sem halványul el, sőt erősödik.” (Ujlakiné Szűcs Éva, 2005: A nyelvpedagógus képzés helye és szerepe a tanítóképzésben. Veszprémi Egyetem PhD értekezés, kézirat).

Fontos a tanítóképzés helyének és szerepének pontos meghatározása a tanárképzés rendszerében, ill. a mellett. Azoknak a szakmódszertani, nyelvpedagógiai stúdiumoknak a képzésben való megőrzése és továbbfejlesztése, ami egyedül a tanítóképzésben lelhető fel a tartalmak és a kisiskolás célcsoport sajátossága miatt. Speciális képesítést igényel a kisiskolás korosztály mind a pedagógusjelöltek elméleti, mind gyakorlati képzésében. Ehhez a korai nyelvoktatási specifikumhoz az idegen nyelv és a nemzetiségi nyelv estében még sajátos tartalmak is járulnak: a célnyelven mesélés, gyermekirodalmi szövegek átadása, interkulturális országismereti tartalmak megértésének támogatása stb. – Ajánljuk ezért az idegen nyelvi műveltségterületi és a nemzetiségi szakirányú tanítóképzés szerepének megerősítését, népszerűségének növelését.

11. A célnyelven oktatott tárgyak kreditértékének emelése

Külföldi vendéghallgatóink azzal szembesülnek, hogy az ELTE TÓK-on a célnyelven oktatott szaktárgyak kreditértéke 1 vagy 2 kredit, esetleg 3 kredit. Ez nehezíti a nemzetközi átjárhatóságot, mert a bilaterális nemzetközi programok keretében érkezők így több kurzust kell felvegyenek az előírt tanegységeknél, hogy a félévre szükséges kreditértéket is megkapják. A külföldi társképzőknél ugyanis sokszor ugyanezen, vagy hasonló tartalmú kurzusok kreditértéke duplája vagy akár annál is magasabb értékű a hazainál.

SZÉCHENYI 2020MAGYARORSZÁG
KORMÁNYAEurópai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

De nem kizárólag az átjárhatóság indokolja a kreditek emelésének megfontolását:

A kulcskompetenciák egyike az idegen nyelvi kommunikáció. Ez bír a kompetenciák közül talán a legösszetettebb tartalommal. Az anyanyelvi kommunikációhoz hasonlóan az alapvető nyelvi készségekre épül: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése idegen nyelven különböző tevékenységi formákban. Ebben rokon az anyanyelv elsajátításának és használatának kompetenciájával.

A nyelvtanulás célrendszerében hangsúlyos a kommunikatív kompetencia kialakítása. De ugyanolyan fontos a szociolingvisztikai kompetencia is. Ez azon társadalmi szokások és szabályok ismeretét jelenti, amelyek erősen befolyásolják a kommunikáció sikerességét, és amelyeket a tanárnak - az anyanyelvi kultúrától való eltérése miatt - tudatosítani kell a nyelvtanulóknak.

A szövegkompetencia fejlesztése során a nyelvtanuló elsajátítja, hogyan épül fel egy szöveg, milyen elemek biztosítják annak koherenciáját a beszélt és az írott nyelvben, az interakció szabályait, illetve a különböző típusú szövegek jellegzetes nyelvi elemeit.

A nyelv nem választható el attól a kultúrától, amely létrehozta és élte, ezért a nyelvtanítást mindig össze kell kapcsolni a mindennapi élet kultúrájának megismertetésével, és segíteni kell a tanulókat abban, hogy a szélesebb értelemben vett célnyelvi műveltség elérhetővé váljék számukra. Különösen fontos a tanulás és tanítás során a nyelvtanuló interkulturális tudatosságának kialakítása, fejlesztése, azaz a diák legyen képes felismerni és megérteni a saját és az idegen kultúra jellegzetességeit, a köztük lévő hasonlóságokat és különbségeket, továbbá ismerje és alkalmazza a más kultúrák képviselőivel való kapcsolatteremtéshez szükséges stratégiákat.

Az élő idegen nyelvek tanítását és tanulását meghatározó alapelvekkel és a NAT célkitűzéseivel összhangban kívánatos a tantárgyközi integráció lehetőségének elősegítése. Az idegennyelv-tanulás többek között olyan nyelvi, kulturális, szociokulturális, történelmi és interkulturális ismeretekkel gazdagíthatja a tanulókat, amelyeket más tantárgyak esetében is hasznosíthatnak.

Ami még az idegen nyelvi műveltségterületi, kétnyelvi és a nemzetiségi szakirányú képzés kiemelt sajátossága, hogy törekedni kell arra, hogy más műveltségterületek ismereteivel az idegen nyelvi órák során is találkozzanak a diákok. A célnyelven közvetített alapvető tartalmak között (pl. a napirend, a család, a szabadidő stb. tárgyalásakor) óhatatlanul beemelődnek más műveltségterületi tartalmak (pl. matematikaiak az életkornál, az idő meghatározásánál, mértékegységek a bevásárlásnál). Ez a műveltségterület és szakirány az egyetlen, melyben a tantárgyköziség a kezdetektől fogva nem csak kívánatos, hanem a tartalmak természeténél fogva elkerülhetetlen alkotóelem.

Nem hangsúlyozható eléggé a nemzetiségi szakirányon a „Sachkunde” tantárgy szakmódszertanának fontossága ezen okok miatt: olyan szókinccs és interkulturális tartalom átadása, ill. közvetítése, megerősítése ebben a cél, amely az anyanyelvitől (értsd magyar anyanyelvitől) olyan mértékben tér el, ami nem integrálható egyik magyar nyelvű kurzusba sem, nem adható át csak a célnyelven. Ugyanez érvényes az idegen nyelven tanítás módszertani kurzusaira is, hiszen a gyermekirodalmi szövegek, a társalgási tartalmak, a kulturális különbségekből fakadó eltérések sem közvetíthetők magyar nyelvű, gondolkodású tanórán.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A nemzetiségi tartalmakkal is rendelkező tárgyak esetében mindez hatványozottan érvényes: nemzetiségi ének-zene, néptánc, népismeret stb.

Szerencsésnek éreznék ezért, ha a célnyelven oktató szaktárgyak az idegen nyelvi műveltségterületen, a kétnyelvűségi és a nemzetiségi szakirányú képzésben tartalmukat megillető kreditérték mellett a nyelvi sajátosságok miatt jelképesen magasabb értékkel bírnának, emelve ezzel a kurzusok presztízsét. A jelzésértékűen magasabb kredit azt közvetíti a hallgatók felé, hogy a kimenetként kapott nyelvvizsga és külföldön is piacképes diploma értéke valós. Növelhető ezzel a jelentkezők száma és így a piaci igények lefedése is könnyebben valósulna meg.

12. Az országos szintű szakmai egyeztetésen részt vevő kollégák további fontos javaslatai

- **Oktatói bérrendezés fontossága** (a pedagógus életpályamodellhez hasonló előmeneteli rendszer kiépítése az oktatók pályaelhagyásának megakadályozása céljából)
- **Finanszírozási gondokkal küzdenek** bizonyos intézmények (nincs pénz az alapvető működésre, fizetések késése), illetve általános: nem emelkedő oktatói bérezés, passzív előmeneteli rendszer. Ennek megoldása sürgető.
- **A törvényi szabályozás** esetlegesen eltérő értelmezései (pl. az idegen-nyelvi műveltségterület kapcsán a hallgatói nyelvvizsgák szabályozása; valamint a módszertant oktatók esetében a PhD fokozat megszerzésének szükségessége, illetve kötelező óraszám, a közoktatásban szerzett gyakorlati tapasztalat elismerésének/elismertetésének szükségessége.)
- **Az ÓTE szerepvállalásának erősítése**, a gyakorlati képzőhelyek képviselőinek bevonásával
- **Nyelvvizsgahiány miatt bennragadt diplomák:** Nem az idegen nyelvi műveltségterületi hallgatókat érinti, de mindenképp fontos lenne hatékony stratégiát kidolgozni az érintett hallgatók érdekében
- **Infrastrukturális feltételek hiányosságai** (modern technikai eszközök, interaktív tábla, stb). Ugyanakkor a hagyományos háttérfeltételek sem minden esetben adóttak a pénzhány miatt (lásd többek között nyomtatás, másolás, irodaszerek biztosítása, szakkönyvbeszerzés)
- **A szakmai érdekvérvényesítés erősítése**
- **A 21. századi megváltozott körülményekhez, kihívásokhoz, az „x y z, alfa generáció” igényeihez közelítve a tanítóképzés tartalmi-módszertani és strukturális elemeinek megújítása**
- **Képzők képzése** (pl. IKT területen az előző pontban leírtak céljából, annak megvalósítása érdekében)
- **Közös kutatások** (karok, intézmények közötti együttműködés erősítése)
- **Folyamatos fejlesztés** (pl: nemzetközi kapcsolatok, célnyelvi tanulmányutak, hospitálás, Európai nyelvtanulási napló használata, digitális tananyagok, blended kurzusok, próbavizsga intézménye)
- **Innovatív tartalmú és módszertanú képzések közös kidolgozása, fejlesztése:** a szakmára, hivatásra felkészítő programok, nyelvi

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

tréningek és próba(nyelv)vizsgák a hallgatók nyelvi kompetenciáinak mérésére és javítására. A modern infokommunikációs eszközök kiaknázása (pl. videokonferencia, virtuális osztályterem...), nemzetközi workshopok, tanórán kívüli tanulási lehetőségek, szakmai rendezvényeken való részvétel igényének erősítése, autonóm tanulásra nevelés, választható nyelvi és szaknyelvi kurzusok kreditpontért, nyelvi asszisztensi, demonstrátori és gyakornoki programok, stb.

- *Hazai és nemzetközi projektekben* való aktív részvétel és tapasztalatszerzés, a szakmai kapcsolatok folyamatos bővítése, erősítése

Budapest, 2015. március 2.

Trentinné Dr. Benkő Éva

Radvai Teréz

s.k.

s.k.

Melléklet: Az országos helyzetfeltáráshoz példa: a NYME AK Idegen Nyelvi és Irodalmi Intézeti Tanszékének (Győr) részletes SWOT analízise. Összeállította/készítette: Görcsné Dr. Muzsai Viktória

1.) Idegen nyelvi tanszéki SWOT analízise

Erősségek:

- 235 éves tanítóképzési tapasztalat
- kb. 20-24 éves idegen nyelvtanítói tapasztalat angol, német nyelvre
- folyamatos fejlesztés (tanterv, nemzetközi kapcsolatok, célnyelvi tanulmányutak, hospitálás, pedagógiai terepgyakorlatok, portfólió- saját nyelvtanulásra, fejlődésre, és Európai nyelvtanulási napló használata a képzésben...)
- folyamatos konzultáció és együttműködés a pedagógiai tanszék és a gyakorló iskola szakvezetőivel innovatív megoldások érdekében
- kar idegen nyelvi nemzetközi projektje (EdTWIN 2008-2011) utóhatása, kiadványai
- kari idegen nyelvtanítói stratégia kidolgozása és megvalósítása (LINGUA projekt 2013-2017)
- tanszéki projektek, rendezvények pl. Nyitott ajtók, szervezett tanulmányutak külföldi iskolákba, vendégelőadók, hallgatói prezentációk idegen nyelven, mikro tanítás, nyelvi asszisztensi, gyakornoki feladatok, Nokia-stb.
- tehetséggondozás: Ifjú kutatók műhelye, TDK, stb.
- EU és Közép-kelet európai nyelvi portfólió kidolgozása (EdTWIN) és bevezetése a VMT képzésbe
- 4 PhD hallgató az oktatók között
- 18 éve évente szervezett Apáczai konferencián idegen nyelvi, nyelvtudományi szekció szervezése, azon aktív részvétel előadásokkal, publikációkkal

Gyengeségek:

- az utóbbi 2-3 évben szűkülő kapacitás (4-5 oktató távozott, nincs olasztanár, visszaminősítés zajlik)
- megemelkedtek az oktatók (nyelvtanárok) óraszámjai, ez megterhelő és a szakmai fejlesztések ellen hat, kapacitáscsökkenés)
- mintatantervi változások, erősen csökkenő óraszámok
- 4 oktató folytat párhuzamosan PhD tanulmányokat, erre idő kell, feladatok elosztása erre tekintettel zajlik, a nem tanulók terhei növekedtek
- infrastrukturális feltételek: 2013 nyarán új helyre költözött a tanszék, oktatói irodák jobb feltételekkel, de

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

nincs interaktív táblánk, kellő számú laptopunk, rögzített padokkal nem lehet/nehéz interaktív órákat tartani, a háttérfeltételek – pl. nyomtatás, másolás, stb.-pénzhiány miatt akadoznak)

Veszélyek (külső és belső):

- a magyar felsőoktatás általában bizonytalan helyzete a folyton változó kormányzati koncepció, és az elhúzódozó kormányzati átalakítási folyamat miatt (állandó finanszírozási gondok, nincs pénz az alapvető működésre, fizetések késése, előmeneteli rendszer passzív, stb.- emiatt rossz hangulat, demotiváltság érezhető az oktatók körében.)
- kari válságmenedzselés egyelőre csak a létszámcsökkentésben jelentkezett, nem történt meg a szakok áttekintése, a képzési struktúra racionalizálása, hiányzik a kari oktatói potenciál áttekintése, és ennek megfelelő alkalmazása, stb.)
- 2013 szeptembertől új mintatanterv lépett életbe, amely a 20 évvel ezelőttihez képest a VMT idegen nyelvi óraszámokat kb. 1/3-dal csökkentette, a minőségi VMT képzés feltételei rosszabbodtak, nehezedtek

Lehetőségek (külső és belső):

- a tanszék erős és működő külkapcsolati és hazai partnerintézményi rendszerrel rendelkezik
- szakmára, hivatásra felkészítő programok, rendezvények rendszere működik: Apáczai Know-How (mikro tanítások, nyelvi asszisztensi és gyakornoki programok, stb.)
- ez lehetővé teszi a tanórák melletti kiegészítő idegen nyelvi lehetőségek bővítését (workshopok, terepgyakorlatok, célnyelvi országokban tanulmányutak, hospitálási lehetőségek, pedagógiai gyakorlatok, Erasmus ösztöndíjak, stb., a hallgatóknak, de ez nem ér el mindenkit)
- pedagógus életpályamodell és portfólió bevezetésére projekt a pedagógiai tanszékkel
- TÁMOP D 2013-2015 idegen nyelvi projekt lehetőségei: innovatív tartalmú képzések kidolgozása, nyelvi tréningek, próbavizsgák, nemzetközi workshopok, választható kurzusok kreditpontért, stb.

2.) Az adott intézmény tanítóképzésében (angol-német VMT) eszközölt - tartalmi és/vagy strukturális változtatások, amelyek a képzés köznevelési rendszerhez való közelítését, az új feladatokhoz történő illeszkedést célozzák

- Az angol és német VMT képzésben erősíteni a nyelvhasználati és nyelvpedagógiai tapasztalatszerzés elejét, lásd fenn: külföldi tanulmányutak, tanórán kívüli szakmára, hivatásra felkészítő programok, rendezvények (mikro tanítások, nyelvi asszisztensi és gyakornoki programok, és további lehetőségek keresése, stb.)
- hazai és nemzetközi projektekben való aktív részvétel és tapasztalat/kapcsolatszerzés
- napi szintű kapcsolat és kommunikáció a gyakorlóiskolával, kapcsolatépítés más közoktatási partnerintézményekkel
- korai nyelvoktatási, interkulturális kompetencia és nyelvi érzékenyséfejlesztési kutatások, projektek, publikációk
- pedagógus életpályamodell és portfólió bevezetése a tanítóképzésbe 2014/15-től

3.) Országos szinten megfontolásra érdemes javaslatok, ajánlások

- erősíteni az ÓTE működését, bevonva a képzőintézmények képviselőit
- erősíteni a szakmai érdekérvényesítő lobbizást
- átgondolni, a 21. századi megváltozott körülményekhez, kihívásokhoz közelítve megújítani a tanítóképzés tartalmi-módszertani és strukturális elemeit (ls. x y z, alfa generáció igényei)
- „A több óra nem mindig jobb képzés” szlogen alapján újra gondolni az alapképzés és a VMT képzés elemeit (pl. amit alapképzésben megtanítunk (pl. ember és társadalomismeret, stb.), nem szükséges VMT képzésben ismételni, ua. a hagyományos képzési tartalmakat frissíteni, pl. az idegen nyelvi VMT mellett kell drámapedagógiai, sakk pedagógiai, stb. VMT. Így ezekre több képzési időt lehet szánni.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE